

Oikeusministeriö
PL 25
00023 Valtioneuvosto

cc: kirjaamo.om@om.fi
sami.sarvilinna@om.fi

Helsinki 31.3.2005

Lausunto henkilötietojen käsittelyä oikeushallinnossa koskevasta työryhmämietinnöstä 2004:11

Oikeusministeriö on pyytänyt Sanomalehtien Liitolta lausuntoa otsikossa mainitusta asiasta. Sanomalehtien Liiton ja muidenkin jäsenliittojensa puolesta Viestinnän Keskusliitto toteaa mietinnöstä seuraavaa:

Pääviestit:

1. Viestinnän Keskusliitto puoltaa henkilötietojen käsittelyä koskevan lakiehdotuksen tavoitetta asiakaslähtöisyydestä. Median kannalta nopea ja mahdollisimman avoin oikeushallinnon tietopalvelu on tärkeä.
2. Keskusliitto kannattaa ehdotettua 16 §:n säännöstä oikeudenkäynnin julkisuuden toteuttamisesta. Säännös kaipaakin lakiteknistä hiomista.
3. Lakiesityksen perusteluihin on syytä kirjata periaate, jonka mukaan tietoja luovuttava viranomainen on velvollinen noudattamaan tietojen julkisuutta koskevia aineellisia säännöksiä.
4. Lausuntojen pyytäminen muilta oikeushallintoviranomaisilta hidastaa tietojen luovuttamista tarpeettomasti. Viestinnän Keskusliitto esittää lausuntopyyntömahdollisuuden poistamista lakiehdotuksesta.

Sääntelyn tavoite

Viestinnän Keskusliiton edustamien joukkoviestintäyritysten kannalta on tärkeää, että niillä on pääsy oikeushallintoviranomaisten julkisiin rekisteritietoihin ja että tarvittavat tiedot saadaan nopeasti. Medioilla on tärkeä yhteiskunnallinen tehtävä toteuttaa perustuslain turvaamaa sananvapautta. Oikeudenkäynnin julkisuus ja asiakirjajulkisuus, jotka niin ikään nauttivat perustuslain suojaa, edesauttavat tämän yhteiskunnallisen tehtävän toteuttamista.

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi laki henkilötietojen käsittelystä oikeushallinnossa. Tavoitteena on luoda nykyisistä oikeushallintoviranomaisten rekistereistä valtakunnallinen tietojärjestelmä, joka säännellään yhdenmukaisesti ja välineneutraalisti. Esityksen perustelujen mukaan tarkoituksena ei ole muuttaa voimassa olevia tietojen luovutusta koskevia aineellisia sääntöjä, vaan järkeistää henkilötietojen käsittelystä ja luovuttamisesta tehtäviä päätöksiä. Tavoitteena on myös vähentää tilanteita, joissa teknisesti saatavilla oleva julkinen tieto jää vaille käyttöä sen vuoksi, että sama tietopyyntö on esitettävä kohtuuttoman monelle eri taholle.

Uudelle henkilötietojen käsittelyä oikeushallinnossa koskevalle laille esitetyt tavoitteet ovat viestintävälineiden toiminnan kannalta perusteltuja ja kannatettavia. Mediat ovat merkittävä oikeudenhallinnon rekistereitä käyttävä asiakasryhmä, joiden työskentelymahdollisuuksia yhdenmukaisesti säännelty, asiakaslähtöisesti toteutettava rekisterijärjestelmä parantaa.

Oikeushallinnon eri rekistereiden yhdistäminen yhdeksi valtakunnalliseksi tietojärjestelmäksi ja oikeusrekisterikeskuksen nimeäminen henkilörekistereiden rekisterinpitäjäksi on hallinnon tehokkuuden kannalta järkevää. Pidämme kuitenkin hyvänä myös sitä, että yksittäinen oikeushallintoviranomainen voi ratkaista tietopyynnöt, jotka koskevat pelkästään sen omia tietoja.

Esitys liittyy oikeudenkäynnin julkisuutta koskevaan lainsäädäntöön, jota koskeva lainsäädäntöhanke on parhaillaan vireillä. Viestinnän Keskusliitto pitää tärkeänä, että uudistettava oikeudenkäynnin julkisuutta koskeva lainsäädäntö sovitetaan yhteen nyt esitetyn henkilötietojen käsittelyä oikeushallinnossa koskevan sääntelyn kanssa.

Tietojen luovuttaminen

Työryhmän lakiehdotuksen 16 §:n mukaan oikeudenkäynnin julkisuutta toteutetaan osaltaan luovuttamalla muita kuin salaisiksi säädettyjä tai määrättyjä tietoja yksittäisessä tuomioistuimessa vireillä olevista ja ratkaistuista asioista muille kuin 14-16 §:ssä tarkoitetuille tahoille. Tietoja voidaan luovuttaa teknisen käyttöyhteyden avulla.

Ehdotettu säännös koskee tietojen luovuttamista mm. medialle. Viestinnän Keskusliitto pitää ehdotetun säännöksen sisällyttämistä lakiin tärkeänä. Vaikka perustuslaissa säädetään sekä oikeudenkäynnin että asiakirjojen julkisuudesta, julkisuusperiaatetta on syytä korostaa myös alemmantasoisessa sääntelyssä.

Mielestämme tietojen julkisuuden tulee aina olla peruslähtökohta, jota voidaan rajoittaa vain erittäin painavista syistä.

Lakiteknisenä kommenttina huomautamme, että säännösehdotukseen sisältyvä virheellinen lakiviittaus 14 - 16 §:ään on syytä muuttaa viittaukseksi 13 - 15 §:ään, joissa säännellään tietojen luovuttamisesta viranomaisille, Eurojust -yksikölle ja luottotietotoiminnan harjoittajille.

Esitämme lisäksi säännöksen sanamuotoa tarkistettavaksi siten, että tietoja luovutetaan tuomioistuimessa vireillä olevista *tai* ratkaistuista asioista. Tietojen luovuttaminen vireillä olevista *ja* ratkaistuista asioista, kuten työryhmä ehdottaa, voitaisiin tulkitta siten, että vasta vireillä olevista mutta ratkaisemattomista asioista tietoja ei annetaisi.

Tietojen luovuttamista muille tahoille koskevan 16 §:n 1 momentti kuuluisi ehdottamassamme muodossa seuraavasti (*muutosehdotus kursivoitu*):

Työryhmän ehdotus	Tarkistettu ehdotus
Oikeudenkäynnin julkisuutta toteutetaan osaltaan luovuttamalla muita kuin salaisiksi säädettyjä tai määrättyjä tietoja yksittäisessä tuomioistuimessa vireillä olevista ja ratkaistuista asioista muille kuin 14 - 16 §:ssä tarkoitetuille tahoille.	Oikeudenkäynnin julkisuutta toteutetaan osaltaan luovuttamalla muita kuin salaisiksi säädettyjä tai määrättyjä tietoja yksittäisessä tuomioistuimessa vireillä olevista <i>tai</i> ratkaistuista asioista muille kuin 13 - 15 §:ssä tarkoitetuille tahoille.

Tietojen luovuttamisesta päättäminen

Työryhmän lakiehdotuksen 17 §:n mukaan oikeushallinnon valtakunnalliseen tietojärjestelmään sisältyvien tietojen luovuttamisesta päättää oikeusrekisterikeskus. Jos kyse on vain yhden oikeushallintoviranomaisen tiedoista, niiden luovuttamisesta voi päättää myös kyseinen oikeushallintoviranomainen. Oikeushallinnon tilapäiseen henkilörekisteriin sisältyvän tiedon luovuttamisesta päättää rekisterinpitäjä. Ennen päätöksen tekemistä oikeusrekisterikeskus tai rekisterinpitäjä voi tarvittaessa pyytää lausunnon sellaisilta muilta oikeushallintoviranomaisilta, joiden käsittelemää tietoa luovutuspyyntö koskee.

Työryhmän muistiossa on useammassa kohdin todettu, että ehdotetulla lailla ei ole tarkoitus muuttaa voimassa olevaa aineellista lainsäädäntöä tietojen julkisuudesta. Tätä taustaa vasten ehdotettu 17 § on ymmärrettävä siten, että tietojen luovuttamisesta päättävä viranomainen - olkoonpa se oikeusrekisterikeskus, asianomainen oikeushallintoviranomainen tai tilapäisen rekisterin pitäjä - on päätöstä tehdessään velvollinen noudattamaan tietojen julkisuutta koskevaa aineellista lainsäädäntöä. Tämä periaate on Viestinnän Keskusliiton käsityksen mukaan perusteltua kirjata tulevan hallituksen esityksen yksityiskohtaisiin perusteluihin. Muuten saattaa syntyä sellainen väärinkäsitys, että tietojen luovutuksesta päättävällä viranomaisella olisi halutessaan ”vapaat kädet” olla luovuttamatta pyydettyjä tietoja.

Lakiehdotuksen mukaan tietojen luovutuksesta päättävä viranomainen voi pyytää lausunnon muilta oikeusviranomaisilta, joiden käsittelemää tietoa luovutuspyyntö kos-

kee. Tämä ehdotus on ongelmallinen tiedotusvälineiden kannalta, joille tietojen saannin nopeus on erittäin tärkeää. Esitämme lausunnonpyytämismahdollisuuden poistamista säännöksestä. On kohtuullista edellyttää, että tietojen luovuttamisesta päättävä viranomaisen tuntee tietojen salassa pitämistä koskevat säännökset ja määräykset ja pystyy tekemään luovutus päätökset ripeästi. Niin ikään on kohtuullista, että nämä säännöt ja määräykset ovat selkeitä ja että niiden peruslähtökohtana on tietojen julkisuus, ei salaaminen.

Viestinnän Keskusliitto ry

Håkan Gabrielsson
toimitusjohtaja

Viestinnän Keskusliitto on joukkoviestintäalan ja graafisen teollisuuden kattojärjestö, joka edistää toimialan yleisiä toimintaedellytyksiä tavoitteenaan turvata monipuoliset joukkoviestintäpalvelut suomalaisille. Viestinnän Keskusliitto edustaa noin 900 yritystä, jotka työllistävät noin 35 000 henkilöä. Edustettujen yritysten osuus joukkoviestintämarkkinoista on noin 80 %. Keskusliiton jäseniä ovat Aikakauslehtien Liitto, Graafinen Teollisuus, Sanomalehtien Liitto, Suomen Televisioiden Liitto, Suomen Kustannusyhdistys, Suomen Radioiden Liitto sekä Viestintätyönantajat VTA.

Lisätietoja lausuntoon liittyen antavat tarvittaessa:

Håkan Gabrielsson
Toimitusjohtaja
hakan.gabrielsson@vkl.fi
puhelin 2287 7304
GSM 050 - 558 1048

Satu Kangas
johtaja, lakiasiat
satu.kangas@vkl.fi
puhelin 2287 7305
GSM 050 – 433 7250